

В. Г. КНОРЫН

I ПЫТАННІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

У апошні час органы друку нашай рэспублікі звяртаюць усё большую ўвагу на становішча, якое склалася з роднай беларускай мовай. Прынятыя па гэтых пытаннях пастановы з задавальненнем сустраэты грамадскасцю. З'явілася надзея, што родная мова і культура зоймуць сваё месца ў духоўным жыцці грамадства Беларусі.

Праблема роднай мовы, на якія зраз звернута сур'ёзная ўвага, не новыя. Яны вырашаліся, і даволі паспяхова, яшчэ ў першыя паслярэвалюцыйныя гады. Высокаадукаваныя партыйныя і савецкія дзеячы малодой Беларускай рэспублікі, разумеючы важнасць гэтых праблем, падтрымлівалі беларускую інтэлігенцыю ў справе вывучэння роднай мовы і культуры. Пытанні адраджэння беларускай мовы і пераадолення вынікаў русіфікацыі, якая праводзілася царскім урадам, выносіліся як значныя і на партыйных з'ездах.

У 1927—1928 гадах партыйную арганізацыю Беларусі ўзначальваў Вільгельм Георгіевіч Кнорын, шырока адукаваны і эрудзіраваны чалавек. Дастаткова сказаць, што ён быў не толькі партыйным дзеячам, але і меў вучоную ступень доктара гістарычных навук, займаўся публіцыстыкай, пісаў літаратурна-крытычныя артыкулы па праблеме беларусізацыі, афіцыйна кіраваў палітыкай беларусізацыі, якая праводзілася ў рэспубліцы.

У дваццатыя гады партыйнае кіраўніцтва Беларусі ставіла задачу «будаўніцтва нацыянальнай беларускай культуры, пралетарскай па змесце і нацыянальнай па форме». У той час меркаванні аб «бесперспектыўнасці» вывучэння беларускай мовы і культуры мелі месца ў некаторых навуковых колах. Таму, разумеючы важнасць праблемы беларускай мовы, сакратар ЦК КП(б)В В. Г. Кнорын палічыў неабходным паставіць гэта пытанне на

парадак дня на адзінаццатым з'ездзе рэспубліканскай партыйнай арганізацыі. Адзінаццаты з'езд партыі праводзіўся ў канцы 1927 г. В. Г. Кнорын выступіў на з'ездзе з асобным дакладам, прысвечаным праблеме пераадолення палітыкі русіфікацыі, якая праводзілася ўрадам царскай Расіі. Сакратар ЦК партыі даказваў неабходнасць «беларусізацыі нашага дзяржаўнага, прафсаюзнага, кааператыўнага і партыйнага апарату». Гэта лічылася вельмі важнай і пераважнай задачай.

В. Г. Кнорын правільна выказаў думку, што праводзіць у рэспубліцы палітыку беларусізацыі змогуць толькі тыя партыйныя работнікі, якія добра валодаюць беларускай мовай. Да рэвалюцыі, знаходзячыся на падпольнай партыйнай рабоце ў буйных гарадах Расіі, кадры партыйных актывістаў Беларусі часта страчвалі сувязі са сваім народам, а некаторыя прыезджалі ў рэспубліку з іншых месц. Таму гэтыя партыйныя работнікі ставіліся да беларускай мовы як да дзурнага. В. Г. Кнорын дзейшоў да вываду, што яны не змогуць весці партыйную работу ў беларускай глыбінцы, не ведаючы нацыянальнай мовы. Сакратар ЦК партыі ўзняў пытанне аб неабходнасці вывучэння беларускай мовы партыйнымі работнікамі: веданне мовы лічыць абавязковым.

Пасля заканчэння савецка-польскай вайны і ўваходжання заходніх беларускіх зямель у склад Польшчы ў цэнтральным партыйным апарце вяліся размовы аб «непатрэбнасці» беларускай мовы. Сцвярджалася нават, што беларускія вучоныя, якія паглыблена вывучаюць родную мову і культуру, з'яўляюцца «прыхільнікамі сепаратызму і раздзялення Расіі». В. Г. Кнорын цвёрда адстойваў палітыку беларусізацыі, даказваў, што нічога агульнага з нацыяналізмам яна не мае. «Хто не думае аб развіцці бе-